

ubəržēniā a Eivissa i la nova ed. hi ha afegit *albar-gēna* com a usual a Elx. Aquesta ed. ha afegit també *albargina* de Cullera, que deu ser err. tip. per *albargina*. —³ Hi ha també una variant en *-el(a)*, com la portuguesa, en l'àrab magrebí, espnt. a Tunis. Eguílaz i Steiger donen a entendre que la forma portuguesa vingui d'aquesta variant àrabiga, que no expliquen. En realitat es tracta d'una simple dissimilació (afavorida en portuguès pel fet que no hi ha mots genuïns allí en *-ena*, però sí molts en *-ela*), que probt. es complí per separat a Portugal i a Tunis. —⁴ Segons Devic també en el Razi, ço que ens duria molt més enllà, car aquest metge africà és del començ del S. x, però sovint se solen treure les seves dades d'Ibn al-Haššā, que l'extracta i explicà, i aquest coterrani seu és del S. XIII. —⁵ No figura en el dicc. pelví de McKenzie ni en el de Nyberg, i no en diu res el *Grundriss der neu-persischen Etymologie* de Horn. —⁶ McKenzie, *A Concise Pahlavi Dict.*, pp. 86, 121; Horn, p. 35 (no figura en Nyberg). Horn, p. viii, observa que l'etimologia no és clara si bé pot orientar aquesta correspondència persa *b-* = pelví *v-*, que no és la normal. Res en els diccs. indoeuropeus. —⁷ Un compost persa de *badreng* va passar també a l'àrab: persa *badreng bōya*, que en pelví és *wādrang bōy* 'balsam de llimona' (McKenzie), i en àrab, *bādran-bīya*, ja documentat en el sevillà Abenalauam (S. XII) i en el Šekurī (Dozy, *Suppl.* 1, 47) i que en àrab designa la «citronnelle, mélisse», o sigui la mateixa planta que la tarongina (veg. supra). Igualment semblen d'origen persa altres noms de planta àrabs: Abenaldjazzar cita un *badrangā* (que potser és el nom persa de la llimona) com a idèntic a *badarunğūya* i a *bād(ar)ūğ* (sense més explicacions en Dozy 1, 48a). Segons Lane, *bābūnağ* 'camamilla' o 'flors de camamilla' (ço que ja ens acosta a la tarongina) ve del persa *bābūnah*. No m'entretinc en tot això, que no ens illumina sobre el cat. *albergínia* (tampoc el fet que en l'àrab d'Egipte, segons Boqtor, s'usa també una variant *bādahanğān* per al nom de l'albergínia) però que de tota manera assegura l'ambient irano-àrab del nom de l'albergínia i suggereix la complexitat del grup de formes entorn d'això. Que el nom de l'albergínia s'ha transmès sovint a Orient a plantes més o menys semblants, ho veiem pel fet que a Egipte el tomàquet rep, segons Boqtor, el nom de *bādingān šaranğī*, o sigui 'albergínia francesa', i que, acompanyat d'altres epítets, el nom de l'albergínia designa encara d'altres plantes, la llista de les quals es pot veure en Lane, 145c. —⁸ Sens dubte *-ān* és un sufix molt productiu en irani i en semític: no deu ser en va que la parella *badengān* ~ *badreng* ens recorda la parella *turunğān* ~ *turung* a què m'he referit a dalt. Que l'albergínia ha estat anomenada sovint per la seva curiosa forma oval, ho prova ja el seu nom anglès *egg-plant*: si per als nord-americans és una «planta-com-ou» ¿per què en altres països no havia de ser una «planta-com-llimona»? Qui tingui

present la immensa varietat de llengües del Gran Iran i la complexitat de llurs fonètiques, intuirà que l'oposició entre el *-de-* del nom de l'albergínia i el *-dre-* del de la llimona, ni descoratja la idea d'una derivació ni cal esperar l'assenyalament dels dialectes o del llenguatge precís (Pamir, Sogdiana, Khorassan...?) on es produeixi tal caiguda de *-r-* sinó d'un especialitzat en dialectologia irànica. Jo em recuso: allà on iranistes com Horn o Nyberg guardaren silenci no m'escauria altra cosa.

Albergó, V. *ausberg* *Alberguer*, *albergueria*, V. *alberg* *Alberjó* (planta), V. *alberge* (PRÉSSEC) (cambra), V. *borja* *Albèrnia*, V. *bèrnia* *Albèrnús*, V. *barnús* *Albèrxic*, *-xica*, V. *préssec* *Albespí*, *-pina*, V. *alba* *Albetriar*, V. *albirar* *Albi*, *albijicar*, *albinisme*, V. *alba*

ALBIRAR, 'pensar, considerar' ant., i avui més aviat 'percebre des de lluny, arribar a veure al lluny': del ll. ARBITRARI 'judicar, apreciar' i, en formes arcaïques i tècniques de la llengua, també 'espia, examinar, veure sense ser vist', derivat d'ARBĪTER, -TRI 'àrbitre, el qui judica amigablement', pròpiament 'testimoni que ha vist una cosa pel seu compte, sense fer-ho per compte d'un altre'; tant en català com en llatí, i tant en el verb com en el nom, es passà de la idea de percepció física a la de percepció intel·lectual, i viceversa, per l'analogia figurada entre les dues menes d'acció; etimologia que no topa amb cap entrebanc pel que fa al sentit, ni en el de 'percebre al lluny, afigurar', i només ofereix petits detalls d'aparença anòmala en l'aspecte fonètic, que en definitiva també són explicables. □ 1.ª doc.: en el sentit intel·lectual, fi S. XIII, i el substantiu *albir* (antigament *albiere*) pel mateix temps; en el sentit visual, 1458.

Tant *albirar* com els seus derivats *albirança* i *albiració* són ja freqüents en les obres de Ramon Llull; el verb, en el sentit intel·lectual, apareix en tota mena de textos dels Ss. XIV-XV, veg. *AlcM* i *DAg.*: p. ex. en Llull «aquella visió serà tan gran glòria que no és cor que la pusca *albirar*; ni boca, parlar»; també apareix llavors prou sovint com a reflexiu *albirar-se* en el mateix sentit. De l'important substantiu abstracte abunden també els testimonis des del primer segle de la llengua literària, llavors tant o més sovint en les formes arcaïques *albiere*, *albi*, com en *albir*: «fo molt ferm Jhesu Christ a atrer-nos, per so car nuls temps, salva la libertat de l'*albiere*, anc no poc --», *VidesR.*, P f. 86v, n. 111 (traduint el ll. *arbitrio*, i substituït en el ms. B per la variant sàvia *albitre*); «ela fos testimoni de la divinitat, que encara, per *albiere* de si e per sa etat, fer no o podia», id., P46r2; i en els *Costums de Tortosa* «tot crim, en què certa pena no hà, posada en aquest libre --- deu ésser punit e determinat a *albi* e a conexença dels Jutges» (p. 365), codi en el qual apareix ja també la forma després general *albir*: «que ladoncs les deu donar lo jutge a son *albir*; e que l'*albir* sia convinent» (26); i vegeu-ne molts més en *DAg.* i *AlcM* i *DBal*.